

N. dolnośląskie 1

1132

BIURO STUDIÓW I DOKUMENTACJI ZABYTEKÓW
50-156 WROCŁAW
ul. Bernardyńska 5, tel. 385-01

Park STARA RUDNA

Nr. inv. 1132 dep.

BIBLIOTEKA

Zarząd Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac. Herod.

Muzeum Ewangeliczne w Warszawie

ul. Szwoleżerów Nr 9, tel. 47-67-78

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr. inv. 1132

Rodzaj dokumentacji	Katalog parków woj. wrocławskiego pow. LUBIN Tom I	
Autorzy opracowania	mgr inż.arch. M.Chudziakiewicz mgr inż. K.Wiedźwiecka mgr inż.arch. M.Przyłęcki mgr Z.Cichocki mgr J.Prawdzie mgr J.Michalski Opracowanie graficzne: R.Chęciński, M.Nartowska Zdjęcia: M.Chudziakiewicz	
Konsultanci	mgr inż.arch. M.Przyłęcki	
Zleceńodawca	Urząd Miasta Wrocławia Wydział Kultury i Sztuki Konserwator Zabytków	
Rok opracowania	1975	
Miejsce przechowywania niniejszego opracowa- nia		

ARCHIWUM
 OŚRODEK OCHRONY
 ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
 ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Wrocław

Kierownik Zakładu
 Podstaw Kształtowania
 Terenów Przemysłowych

 mgr inż. arch. Mieczysław Chudziakiewicz

Nm nmw. 1132

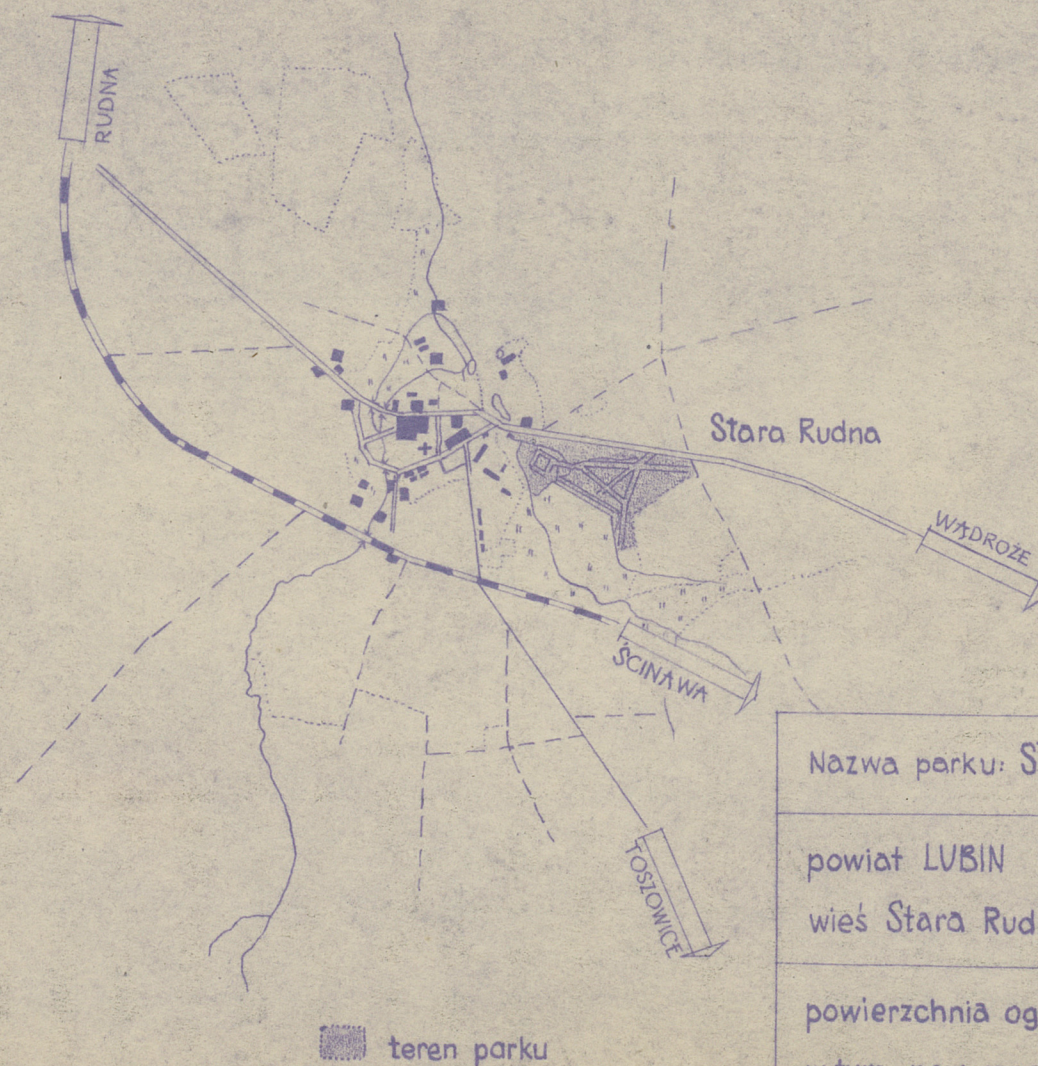

M E T R Y C Z K A   P A R K U   -   O G R O D U

1.	Adres:	miejscowość/dzielnica, ulica, nr posesji/ STARA RUDNA		gmina- Rudna	powiat- Lubin	województwo- ~~Wrocław~~ Legnica
2.	Nazwa parku:	aktualna: "Stara Rudna"			dawna -	
3.	Rodzaj parku i stan jego zachowanie	Park krajobrazowy, zaniedbany i dziko zarosnięty				
4.	Czas powstania:	Od XVIII w. /pc 1729 r./; restaurowany w 1845 r.				
5.	Położenie parku:	Bezpośrednio na E od zabudowań wsi i wzdłuż szosy Rudna-Wądroże				
6.	Powierzchnia parku:	ogółem ha 12,30	w tym wód ha 0,35	czy są na niej budynki i jakie ruina pałacu z ok. 1700 r. /1679/		
7.	Użytkownik parku:	Nadleśnictwo Lubin				
8.	Czy jest w rejestrze:	Data i nr rejestru Rejestr zabytków, seria A t.III nr III 50 460/L z 17.07.1976				
9.	Istniejące dokumentacje /data i autor/	Pomiar sytuacyjno-wysokościowy			Inwentaryzacja zieleni	
		brak			brak	
		Studium historyczne			Założenia techniczno-ekonomiczne	
		brak			brak	
		Techniczne, branżowe dokumentacja i ekspertyzy				
		brak				
10.	Przeprowadzone dotychczas remonty	-				

SZKIC ORIENTACYJNY 1:25 000

Nazwa parku: STARA RUDNA

powiat LUBIN Gmina

wieś Stara Rudna

powierzchnia ogółem: 12,30 ha

w tym pow. wody: 0,35 ha

pow. zabudowy: (ruina) 100 m²

własność: Nadleśnictwo LUBIN

I. KRÓTKA ANALIZA HISTORYCZNA

/Ewolucja układu przestrzennego, dawne plany, źródła dziejów parku/.

Miejscowość znana już we wczesnym średniowieczu. Z tego okresu zachowało się w pld. części parku grodzisko datowane na XI-XIII wiek. W XVI wieku we wsi istniał folwark i jakieś bliżej nieznane założenie dworskie. W r.1679 właściciele majątku - Nostitz'owie /Nościcowie?/ zbudowali tu okazały barokowy murowany pałac i założyli w pocz. XVIII wieku park przypałacowy. Park ten zreorganizowano w XVIII wieku /po 1729 r./ ok. 1780 r. W roku 1845 restaurowano park i założono nowy ogród przy pałacu. Zespół pałacowo-parkowy uległ kolejnym renowacjom w końcu XIX wieku po przejęciu majątku w r.1894 przez nowych właścicieli - von Schweinitzów. Wówczas to zapewne wytyczono nowe aleje w zachodniej części parku w postaci krzyżującej się wiązki oraz nasadzono szereg do dzisiaj zachowanych okazów drzew. W r.1945 pałac uległ zniszczeniu popadając w dalszych latach w całkowitą ruinę. Park zaś w okresie minionego trzystoletcia zarósł dziko do tego stopnia, że dziś już jego dawny układ jest b.słabo czytelny. Park ten zachował jednak relikty osiowego założenia XVIII-towiecznego w postaci wydłużonego, poprzedziałanego niskimi /do 20 cm/ kaskadami zbiornika wodnego długości ok. 300 m, utworzonego na skł. osi pałacu - osi trafiającej w środek dziedzińca pałacowego, objętego trzema skrzydłami budowli barokowej. Oś tę wyznaczała dodatkowo okrągła sadzawka na poźwie mniej więcej odległości pomiędzy zakończeniem podłużnego - wyżej wymienionego zbiornika - a dziedzińcem pałacu. Z relikтів założenia

barokowego zachował się jeszcze w północno-zachodniej części półokrągły nasyp i resztki urządzenia zasilania wodą zbiornika podłużnego. Zachodni skraj zbiornika wodnego ujęty jest podkowiastym nasypem. Również po stronie wschodniej - bezpośrednio przy pałacu zachował się bardzo już zniwelowany odcinek fosy z mostkiem na osi fasady frontowej trafiającą w portal główny pałacu. Jeszcze jednym reliktem założenia barokowego jest murowana brama przy drodze prowadzącej do Rudnej. Niestety, nie udaje się już dzisiaj odtworzyć drogi /alei?/, która łączyć powinna bramę z resztą parku i pałacem. Być może, że jeszcze w XVIII wieku powstać mogła także długa prosta alejka poprowadzona wzdłuż zbiornika wodnego przez cały obszar parku. Teren na południe od tej alei wydaje się być już kompozycją XIX-towieczną. Świadczą o tym drzewa wzdłuż wiązki alejek w południowo-zachodniej części parku. Na terenie tym znajduje się wzgórek dawnego grodziska, na którego szczycie znajdują się resztki jakiegoś urządzenia wodnego. Teren ten jest bardzo podmokły i poprzecinany dość licznymi kanałkami odwadniającymi. Jego część /patrz rysunek planu/ wykorzystuje się aktualnie na szkółkę leśną, a drugą część przy bramie jako teren uprawny. Całość zarosły młode drzewka i krzewy, zacierając istniejący tu przedtem układ alej, ścieżek, polan i ewentualnie kompozycji parterowych - bokietów /?/. Stare drzewa porastają nieregularnie wzgórek grodziska i rozrzucone są po obszarze całego parku. Teren parku łagodnie opada od strony zachodniej w kierunku wschodnim osiagając najniższy poziom w okolicy lokalizacji pałacu. Południowo-zachodnią granicę parku stanowi wał ziemny usypany tu zapewne w XIX w.

W n i o s k i konserwatorskie: Teren pałacu winien być szczególnie przebadany - co umożliwiłoby pełną rekonstrukcję pierwotnego - b. interesującego założenia barokowego. Młode drzewka i zarośla porastające teren parku od r. 1945 należy usunąć. Zlikwidować też trzeba szkółkę leśną i teren uprawny przy XVIII-towiecznej bramie parkowej. Ruiny pałacu do odbudowy się już nie nadają. Należy je uporządkować i zabezpieczyć eksponując szczególnie okazały barokowy portal w fasadzie wschodniej pałacu. Całość założenia zasługuje na opracowanie pełnego studium historyczno-architektonicznego z próbą odtworzenia kompozycji barokowej oraz rozwarstwienia układów późniejszych - XIX-towiecznych. Być może, że przy bardziej szczegółowych badaniach uda się ustalić relikty jakiegoś wcześniejszego założenia dworskiego, z którego po założeniu pochodzi m.in. kartusz herbowy z 1585 r. nad wejściem do pałacu. Wyjaśnić przy tym trzeba pochodzenie fosy, której resztki zachowały się do dzisiaj przed fasadą wschodnią pałacu.

B i b l i o g r a f i a

do historii parku i ogrodu

1. Biliński Jan, Lubin i okolice. Informator, maszynopis w opracowaniu w Wydawnictwie Ossolineum.
2. Knic J.G., Alph^abetisch - statistisch - topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und anderen Orte... der Prowvintz Schlesien. Breslau 1845, s.534. Gabinet Śląsko-Lużycki Na Piasku, sygn. V59, 13121.
3. Schlesisches Gueter-Adresbuch. Verzeichnis saamtlicher Ritt~~l~~ergueter, Forstgueter und selbstaendigen Gutsbezirke /.../ nebst alphabetischem Personen- und Ortsregister...
5 Ausgabe, Breslau 1894, s.142
6   "   "   1898, s.152
7   "   "   1902, s.162
8   "   "   1905, s.177
9   "   "   1909, s.185
10   "   "   1912, s.191
11   "   "   1917, s.199
12   "   "   1921, s.212
13   "   "   1926, s.267
14   "   "   1930, s.290
15   "   "   1937, s.529

Gabinet Śląsko-Lużycki Na Piasku, sygn.14127-14140.

4. Schneider F.I., Sperial-Karte von Schlesien, Breslau 1883.
Mapa w posiadaniu mgr inż..arch. Mirosława Przyłęckiego.
5. Zimmermann F.A., Beiträge zur Beschreibung von Schlesien.
Brieg 1787, B.7, s.330-331. Gabinet Śląsko-Lużycki Na Piasku, sygn.1641.

II. CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJĄCEGO

/Opis parku, układ przestrzenny, analiza stopnia zachowania układu zabytkowego, informacja dot. fizjografii, skrócona inwentaryzacja roślin/.

Park "Stara Rudna" znajduje się w miejscowości Stara Rudna leżącej 2 km na południowy wschód od miejscowości Rudna w powiecie Lubin. Park położony jest we wschodniej części wsi.

Teren parku ogrodzony częściowo ogrodzeniem drewnianym, zachowały się jedynie g fragmenty ogrodzenia z cegły, m.in. portal do parku.

Park mocno zdewastowany i podmokły, silnie zaniedbany. Zachowały się tu liczne okazy starodrzewia. Wyraźnie zarysowują się alejki świadczące o kompozycji pierwotnego założenia parkowego. Dobrze widoczna jest również oś wodna stanowiąca element układu przestrzennego założenia parkowego. Na terenie parku widoczne są fragmenty małej architektury /pozostałości fontann/.

Park stanowił niegdyś jednolity zespół z pałacem. Pałac niestety, zachował się jedynie w postaci ruin. W pałacu zachowały się zniszczone mury zewnętrzne. Brak więźby dachowej i stropów. Budynek całkowicie zniszczony i nie kwalifikuje się do odbudowy. Obiekt nadaje się do zagospodarowania w postaci trwałej ruiny lub do rozbiórki - w tym drugim przypadku należałoby fragmenty architektoniczne, jak kartusze ewentualnie portal zachować celem przekazania do lapidarium. Park natomiast należy uporządkować i przekazać w użytkowanie mieszkańcom Rudnej.

Park i pałac ujęto w wykazie zabytków jako "zespół pałacowy" w grupie III zabytkowej.

N o t a t k a   f i z j o g r a f i c z n a

Park w całości położony w dnie doliny. Klimat miejscowy odznacza się silnie podwyższoną wilgotnością powietrza. Częste inwersje oraz duża częstotliwość występowania mgieł radiacyjnych. Grunt gliniasty - silnie podmokły. Najniżej położona i najwilgotniejsza część parku to teren położony wokół ruiny pałacu.

S k r ó c o n a   i n w e n t a r y z a c j a   r o ś l i n

Na terenie parku występują wymienione niżej gatunki drzew i krzewów:

1. *Acer campestre* - Klon polny
2. *Acer platanoides* - Klon pospolity
3. *Acer pseudoplatanus* - Klon jawor
4. *Aesculus hippocastanum* - Kasztanowiec zwyczajny
5. *Alnus glutinosa* - Olsza czarna
6. *Betula pendula* - Brzoza ^{br}brdawkowata
7. *Carpinus betulus* - Grab pospolity
8. *Fagus silvatica* - Buk pospolity
9. *Fraxinus excelsior* - Jesion wyniosły
10. *Picea excelsa* - Świerk pospolity
11. *Populus tremula* - Topola osika
12. *Pseudotsuga taxipolia* - Daglezja zielona
13. *Quercus* (^{rubra}*borealis maxima*) - Dąb czerwony
14. *Quercus* (^{robur}*pedunculata*) - Dąb szypułkowy
15. *Robinia pseudoacacia* - Grochodrzew biały
16. *Salix fragilis* - Wierzba krucha

17. *Sorbus aucuparia* - Jarzab pospolity
18. *Tilia cordata* - Lipa drobnolistna
19. *Tilia platyphyllos* - Lipa wielkolistna
20. *Ulmus (effusa)* - Wiaz szypułkowy
21. *Cornus mas* - Dereń jadalny
22. *Corylus avellana* - Leszczyna pospolita
23. *Crataegus* sp. - Głóg sp.
24. *Rosa canina* - Róża dzika
25. *Sambucus nigra* - Bez czarny
26. *Syringa vulgaris* - Lilak zwyczajny
27. *Symphoricarpus albus* - Śnieguliczka biała

Cały w/w drzewostan tworzy zwarty masyw o charakterze leśnym złożony głównie z gatunków rodzimych rosnących w następującym składzie procentowym:

1/ Grab pospolity	ok. 30%
2/ Dąb szypułkowy	ok. 20 %
3/ Lipa drobnolistna	ok. 20 %
4/ Olsza czarna	ok. 15 %
5/ Pozostałe gatunki drzew, jak brzoza brodawkowata, świerk pospolity, jesion wyniosły, klon polny i pospolity	ok. 15 %
Razem	100 %

Spotykane tu, pojedynczo sadzone egzemplarze gatunków rodzimych i obcych /np. 3 buki, 5 dębów czerwonych, 3 daglezie, 69 kasztanowców/, jak też widoczne resztki dawnych regularnych nasadzeń, jak np. szpaler grabów wzdłuż kanału, resztki alei lipowej czy grupy lip sadzone na wzgórzu wskazują na istnienie na całym tym terenie dużego, komponowanego parku, będącego obecnie

w stanie skrajnego zahiedbania.

Cały drzewostan jest obecnie prowadzony jako las, wskutek czego grozi mu w najbliższym czasie całkowite zniszczenie resztek cech parkowych. Na obniżoną zdrowotność i zahiedbany wygląd tego terenu wpływa w znacznej mierze zbytne zagęszczenie i nieuregulowane stosunki wodne, powodujące masowe wkraczanie olszy na tereny silnie podmokłe.

Wiek drzew waha się w bardzo dużych granicach, zaczynając od dość licznych, kilkuletniego podrostu, będącego samosiewem rosnących tu gatunków aż do ponad 200-letnich dębów i grabów. Zdecydowanie najstarszym z nich i wyróżniającym się imponującymi rozmiarami pnia /obwód 5,4 m/ jest pomnikowy dąb szypułkowy rosnący koło kanału. Jest on z pewnością najstarszą pozostałością naturalnej roślinności leśnej, rosnącej kiedyś na tym terenie. Natomiast najstarsze drzewa wskazujące na świadome założenia parkowe i sadzenia z myślą o kompozycji plastycznej mają po ok. 150 lat.

Jako drzewa pomnikowe proponuje się uznać następujące gatunki:

1. <i>Carpinus betulus</i>	4 szt.
2. <i>Quercus pedunculata</i>	<u>3 szt.</u>
^R razem	7 szt.

Rozmieszczenie ich w parku podane jest na załączonym szkicu.

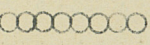
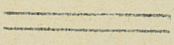

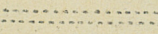
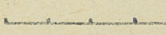

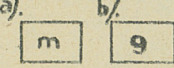
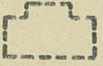

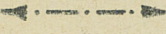
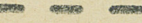

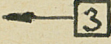

III. WNIOSKI KOŃCOWE

1. Park ująć w wykazie obiektów chronionych zgodnie z granicami ochrony konserwatorskiej podanej na szkicu sytuacyjnym.
2. Ruiny pałacu kwalifikują się do rozbiórki ze względu na zagrożenie dla otoczenia. W związku z powyższym obiekt wnioskuję się o skreślenie z listy zabytków.
/Fragmenty zabezpieczenia można pozostawić w postaci trwałych ruin/.
3. Park należy uporządkować, wprowadzić swobodnie przeprowadzone ścieżki i przejścia piesze.
4. Obiekt nadaje się do wykorzystania na cele rekreacyjne.
5. Następujące drzewa proponuje się uznać jako pomniki przyrody z umieszczeniem ich w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody:

1/ Carpinus	~~betulus~~	4 szt.
2/ Quercus	^{robur} (pedunculata)	<u>3 szt.</u>
Razem		7 szt.

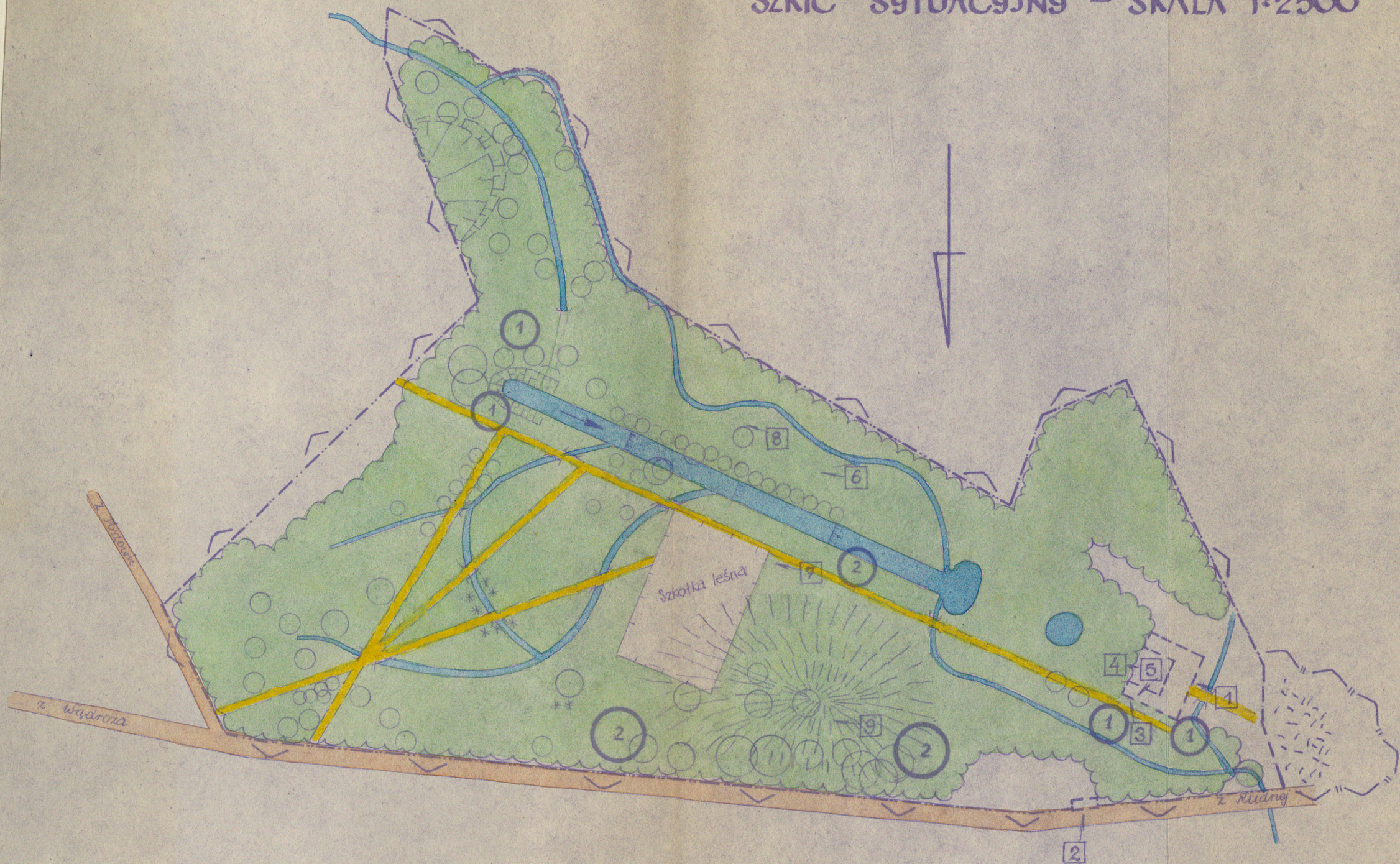
LEGENDA

	Kompleksy drzew
	Wyróżniające się grupy drzew i drzewa pojedyncze: liściaste, iglaste
	Drzewa pomnikowe /nr oznacza gatunki wg zestawienia drzew pomnikowych/
	Lasy
	Krzewy
	Powierzchnie trawiaste
	Aleje
	Drogi państwowe i lokalne
	Dróżki i ścieżki parkowe
	Inne drogi i przejścia
	Ogrodzenia
	Dwory, pałace, zamki
	Pozostałe budynki a/ mieszkalne b/ gospodarcze
	Ruiny
	Elementy architektury ogrodowej
	Wody a/ stawy b/ rowy
	Skarpy
	Osie widokowe
	Granica parku
	Granica ochrony konserwatorskiej
	Granica ochrony ekologicznej
	Punkty zdjęciowe
	Wzgórze

PARK STARA KUDNA

SZKIC SYTUACYJNY - SKALA 1:2500

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 4632

1

STARA RUDNA - Portal w pałacu.
Grudzień 1974

2

STARA RUDNA - Portal wejściowy do parku i pałacu
/fragment nieistniejącego ogrodzenia/.
Grudzień 1974

3

STARA RUDNA - Ruiny pałacu.

Grudzień 1974

4

STARA RUDNA - Ruiny pałacu.
Grudzień 1974

5

STARA RUDNA - Fragment murów pałacu z wbudowaną płytą.
Grudzień 1974

6

STARA RUDNA - Fragment parku.
Grudzień 1974

7

STARA RUDNA - Aleja w parku.

Grudzień 1974

8

STARA RUDNA - Fragment parku.
Grudzień 1974

9

STARA RUDNA - Fragment parku z pozostałościami fontann.

Grudzień 1974